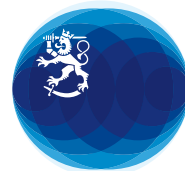

Kehitysevaluoinnin vuosiraportti 2025

Ulkoministeriö
Utrikesministeriet

Evaluation on Finland's Development Policy and Cooperation

2026/2

© Ulkoministeriö 2026

Tämän raportin voi ladata ulkoministeriön verkkosivuilta:
<https://um.fi/kehitysyhteistyon-evaluointiraportit-laajat>

Yhteystiedot: EVA-11@gov.fi

ISBN 978-952-281-852-2 (pdf, suomi)
ISSN 2342-8341

Ulkoasu: Grano Oy
Kannen kuva: OECD DAC Evaluation Criteria

Sisällys

1 PERUSASIOIDEN ÄÄRELLÄ: ORGANISAATION TILIVELVOLLISUUS JA OPPIMINEN.	1
2 VIERASKYNÄ: SUOMEN DIGITAALISEN YHTEISTYÖN PITKÄ KAARI.	3
3 TEKÖÄLYAVUSTEINEN TYÖKALU OPENEVAL.	5
4 EVALUOINTIEN TULOKSIA.	7
4.1 Vuonna 2025 valmistuneet strategiset evaluoinnit	7
4.2 Nostoja evaluoinneista	11
5 TAKAISINRAPORTOINNIT VUONNA 2025.	15
6 KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ.	16
LIITE 1: KESKITETYT EVALUOINNIT VUOSINA 2019–2025.	20

KUVIOT JA TAULUKOT

OpenEval-palvelun aloitussivu.....	5
Taulukko tekijöistä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi.....	9
Sanapilvi positiivisista tuloksista.....	12
Kestävän kehityksen tavoitteet vuoden 2025 evaluoinneissa.....	12
Evaluointiraporteista koostettu kuva positiivisista tuloksista teemoittain.....	13
Kehitysyhteistyöstä hyötynneet ryhmät vuoden 2025 evaluointiraporteissa.....	13
Tulosnostoja vuosina 2024-2025 julkaistuista evaluointiraporteista.....	14
Sanapilvi tekoälyä hyödyntävien työkalujen eduista.....	18

1 Perusasioiden äärellä: Organisaation tilivelvollisuus ja oppiminen

Hallituskausi lähenee loppuaan ja vaalit hämmöttävät noin vuoden päässä. Kuten aina kehityspolitiikassa, saavutetut tulokset ja vaikutukset näkyvät selvimmin vasta vuosien viiveellä. Tälle kaudelle kehityspolitiikan linjauksia kohdistettiin uudella tavalla. Samaan aikaan ministeriö on uudistanut organisaatiota ja työnjakoa ja toiminnan resursseja on vähennetty merkittävästi, niin rahoituksen kuin henkilöstönkin osalta. Näiden muutosprosessien lisäksi kansainvälinen toimintaympäristö elää murrosta, joka vaikuttaa myös meidän kehityspolitiikkamme toimeenpanoon ja tuloksellisuuteen.

Muutoksen keskellä korostuvat evaluointitoimen perustehtävät: toisaalta tuki tilivelvollisuuden toteutumiselle ja toisaalta organisaatio-oppimiselle. Nyt pitää pureutua siihen, miten muutostekijät vaikuttavat tuloksiin ja organisaation kapasiteettiin toimeenpanna kehityspolitiikkaa ja etsiä yhdessä, miten voimme parhaiten näissä olosuhteissa ja tällä suunnalla saada aikaan tuloksellista yhteistyötä. Jos emme voi osoittaa vielä tuloksia, niin vähintään pitää arvioida kääntyykö laiva ja miltä osin tavoitteita voidaan saavuttaa. Evaluointitiedon tulisi auttaa tulevalla hallituskaudella uusien linjausten valmistelussa ja ministeriön päätöksenteossa. Alkavan vuoden 2026 evaluointien teemat; kauppa, investoinnit ja kehitys, naiset ja tytöt sekä IKI-instrumentti onkin valittu niin, että ne tukevat näitä tiedon tarpeita. Lisäksi työn alla on yhteenvetoja evaluointien havainnoista suomalaisesta lisäarvosta ja toimijuudesta sekä tulos- ja tiedolla johtamisesta.

Muuttuvassa tilanteessa korostuvat tilivelvollisuuden toteutuminen ja organisaation oppiminen. Keskeistä on, miten muutostekijät vaikuttavat tuloksiin ja kapasiteettiin toimeenpanna kehityspolitiikkaa.

Viimevuotinen tarkastelu Suomen tuesta digitalisaatiolle oli hyvin ajoitettu; se tukee työn tulevaisuuden suunnittelua ja toimeenpanoa. Tuloksista nousee esiin, miten Suomen merkittävimmät saavutukset perustuvat pitkäaikaiseen sitoutumiseen digitaaliseen kehitykseen. Arviointi osoittaa, että digitalisaation tuki on vaikuttavaa erityisesti kestävän kehityksen tavoitteiden, kuten sukupuolten tasa-arvon, talouskasvun ja infrastruktuurin, edistämiseksi. Teeman keskeisyyden takia pyysimme ulkoministeriön johtavaa asiantuntijaa Aki Enkenbergiä pohtimaan vieraskynässä digitalisaation ja teknologian edistämisen ja viennin kysymyksiä.

Naisten ja tyttöjen oikeuksien toteutumisesta kehitysevaluoinnin yksikkö teetti teemaa kattavista evaluoinneista synteesin tukemaan tulevan evaluoinnin suunnittelua. Lisäksi olimme mukana ja tuimme kahta yhteisevaluointia: yhteispohjoismaista evaluointia YK-järjestelmän ja kehityspankien yhteisrahastojen tuesta sekä OECD-vetoista globaalia yhteisevaluointia covid-pandemia-avun vasteesta.

Kehitysevaluoinnin yksikön vuosi oli kansainvälisen toiminnan näkökulmasta aktiivinen. Yksikkö tuotti yhteistyössä [IDEAS](#):n (International Development Evaluation Association), [DEval](#)-instituutin (the German Institute for Development Evaluation) ja [Unicefin evaluointitoimiston](#) kanssa päivitetyn version opaskirjasta, joka käsittelee maavetoisten arviointien hyödyntämistä Agenda 2030:n edistämiseksi. [GEI](#):n (Global Evaluation Initiative) rahoituksella vahvistettiin Tansanian kansallista evaluointijärjestelmää tukemalla maavetoisen sektorievaluoinnin suunnittelua ja toteutusta juuri

valmistunutta opaskirjaa hyödyntäen. Lisäksi kehitysevaluoinnin yksikkö järjesti ja johti keväällä 2025 Nordic+-maiden evaluointipäälliköiden vuosittaisen kaksipäiväisen kokouksen Helsingissä.

Toukokuussa 2025 julkaisimme tekoälyavusteisen työkalun, joka löytyy osoitteesta [OpenEval.fi](https://openeval.fi). Se toimii avoimena kehitysevaluointien tietopankkina, josta kuka tahansa voi tekoälyavusteisesti etsiä ja koostaa tietoa Suomen kehityspolitiikkaan ja -yhteistyöhön liittyen. Palvelu on ministeriön ensimmäinen tekoälyavusteinen julkinen hyödyke. Kansainvälisen kiinnostuksen on taannut se, että samantyyppisiä työkaluja suunnitellaan ja ollaan toteuttamassa monessa maassa Euroopassa. Työkalu on tärkeä ja jo pitkään haluamamme edistysaskel, koska se parantaa evaluointitiedon käytettävyyttä ja saatavuutta ja siten vahvistaa tilivelvollisuuden toteutumista ja organisaatio-oppimista.

OpenEval on kansainvälistä kiinnostusta herättänyt ulkoministeriön ensimmäinen tekoälyavusteinen julkinen hyödyke.

Antero Klemola

Kehitysevaluoinnin päällikkö, ulkoministeriö

2 Vieraskynä: Suomen digitaalisen yhteistyön pitkä kaari

Aki Enkenberg, johtava neuvonantaja, ulkoministeriö

Digitalisaatio tuli osaksi kehityspolitiikkaa ja -yhteistyötä tämän vuosituhannen alussa teknologia-lähtöisesti. Aikakautta leimasi optimistinen usko siihen, että vapaa tiedonvälitys ja uudet teknologiat voivat muuttaa maailmaa paremmaksi. ICT4D-otsikon alla käynnistetyissä hankkeissa pyrittiin soveltamaan globaalissa pohjoisessa kehitettyjä tieto- ja viestintäteknologioita kehitysmaiden tarpeisiin sekä tukemaan avoimia ja yhteisölähtöisiä teknologian kehitystapoja. Ratkaisuja suunniteltiin ympäristöihin, joissa resurssit olivat niukkoja ja tietoverkot hajanaisia. Huolimatta internetin lähtökohtaisesti globaalista luonteesta vain harvat yritykset kykenivät tuottamaan palveluita aidosti kansainvälisesti.

Samoihin aikoihin käynnistynyt Maailman tietoyhteiskuntahuippukokous WSIS (2003–2005) oli ensimmäinen yritys määrittellä tavoitteet teknologian hyödyntämiseksi globaalien kehityksen tukena. WSIS-prosessin rinnalla Suomi käynnisti omia kahdenvälisiä kehitysyhteistyöhankkeita eteläisessä Afrikassa. Ne keskittyivät innovaatioyhteistyöhön, tietoyhteiskunnan kehittämiseen ja ICT-sektorin yritystoiminnan vahvistamiseen. Hankkeiden tavoitteena oli ylittää digitaalinen kuilu vahvistamalla paikallista osaamista.

2010-luvulla digitaalisen infrastruktuurin leviäminen ja digitaalisen talouden nopea kehitys muuttivat toimintaympäristöä. Kehityspolitiikkaan tuli aiempaa vahvempi yksityisen sektorin ja yksityisten investointien painotus, mikä näkyi vuoden 2015 Addis Abeban kehitysrahoitusagendassa sekä kestävänsä kehityksen tavoitteissa. Verkko-yhteydet parantuivat myös kehitysmaissa, ja yhdysvaltalaisen alustajattien palvelut levisivät maailmanlaajuisiksi. Maailmanpankin vuoden 2016 Maailman kehitysraportti [Digital Dividends](#) painotti, että kestävä digitaalinen kehitys ei ole mahdollista ilman sen analogista pohjaa: toimivaa politiikkaa, lainsäädäntöä, instituutioita ja markkinoita. Verkko-yhteyksien kattavuuden sijaan huomio siirtyi näiden hintaan, laatuun ja merkityksellisyyteen ihmisten arjessa. Vuosikymmenen lopulla YK alkoi uudistaa digitaalista agendaansa, mikä johti lopulta vuoden 2025 [globaaliin digitaalisopimukseen](#) (Global Digital Compact). Keskustelujen painopiste oli tässä vaiheessa jo tekoälyssä.

Digitaalisessa kehityksessä on pitkälti kysymys konkreettisista asioista: kaapeleista, datakeskuksista, palvelimista, päätelaitteista ja muusta infrastruktuurista. Nämä kaikki edellyttävät mittavia investointeja. Vaikka digitalouden kasvu on ollut pitkälti yksityisrahoitteista, myös valtiovetoisille investoinneille on syntynyt tarvetta. Kiinan Vyö ja tie -hanke (Belt and Road Initiative) käynnisti geopoliittisen infrastruktuurikilpailun, johon Eurooppa myöhemmin vastasi [Global Gateway -strategian](#) muodossa. Näissä molemmissa on vahva digitaalinen pilari. Yhdysvaltojen geopoliittinen valta perustuu valtiovetoisten investointien sijaan maan teknologiayritysten globaaliin markkinavoimaan. Infrastruktuurin uusi tuleminen on tehnyt näkyväksi myös digitalisaation kasvavan hiilijalanjäljen.

YK:n digitaalisopimuksen tavoitteena on edistää ihmisoikeuksiin perustuvaa digitaalista tulevaisuutta, joka tukee kestävänsä kehityksen tavoitteiden saavuttamista.

Kehityspolitiikassa puhutaan paljon transaktionaalisuuden kasvusta, joka näkyy myös digitaalisella sektorilla. Rahoitus kytkeytyy yhä useammin avunantajamaiden etuun tai näiden yritysten

osallistumiseen hankkeisiin. Tämä kehitys kasvattaa monikansallisten teknologiayritysten roolia, ellei paikallisia vaihtoehtoja ole tarjolla. Transaktionaalisuuden taustalla ovat taloudelliset intressit, mutta myös pyrkimys vahvempaan arvopohjaiseen toimintaan, esimerkiksi digitaalisen sääntelyn harmonisointiin ja ihmisoikeuksien puolustamiseen. Samalla on vaarana, että paikallistason osaamisen kehittäminen jää taka-alalle, vaikka se on kehityksen kestävä perusta.

Suomen digitaalisen yhteistyön pitkä kaari heijastelee näitä globaaleja toimintaympäristön muutoksia. Asemamme on muuttunut alkuaikojen edelläkävijästä yhdeksi toimijaksi muiden joukossa. Suomen kahdenvälisen yhteistyön rooli on sektorilla kaventunut, kun taas monenkeskisen ja EU:n kautta toteutetun yhteistyön merkitys on kasvanut. Viime vuosina yksityissektoriyhteistyö ja investoinnit ovat saaneet merkittävän aseman muun muassa kehityspankkien sijoitusyhtiöiden ja Finnfundin rahoituksen kautta. Suomalaisten toimijoiden osallistaminen ja suomalaisen osaamisen hyödyntäminen digitaalisen kehityksen hankkeissa on tänä päivänä valtavirtaistettu tavoite.

Vuonna 2025 toteutettu [Suomen digitaalista yhteistyötä koskeva tarkastelu](#) antaa uskoa siihen, että olemme matkan varrella onnistuneet tekemään oikeita asioita. Suomi on kokoaan suurempi vaikuttaja monenkeskisissä pöydissä, ja suomalaiset arvot, kuten sukupuolten tasa-arvo, näkyvät globaalilla digitaalisella agendalla. Kykymme käynnistää uutta toimintaa on verrattain hyvä. Silti kehitettävää jää.

Arvio suosittaa muun muassa tulosperustaisuuden, sidosryhmäyhteistyön ja politiikkajohdonmukaisuuden vahvistamista sekä oman toimeenpanokyvyn kehittämistä delegoimalla enemmän vastuuta muille julkisille toimijoille.

Suomi on digitaalisessa kehityksessä kokoaan suurempi vaikuttaja ja suomalaiset arvot, kuten sukupuolten tasa-arvo, näkyvät kansainvälisesti.

Tuore [teknologiaulkopolitiikan](#) painotus Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa heijastaa pyrkimystä tehdä entistä tavoitteellisempaa ja poikkihallinnollisempaa yhteistyötä kansainvälisissä teknologia-kysymyksissä. Digitaalisen kehityksen tavoitteet on sisällytetty vuonna 2025 lanseerattuihin teknologiaulkopolitiikan painopisteisiin. Digitaalisen yhteistyön rahoitusta ja toimintaa halutaan pohjata entistä selkeämmin Suomen vahvuuksille ja suunnata tukemaan Suomen ja EU:n ulkosuhteisiin liittyviä vaikuttamistavoitteita. Samalla teknologisesta kehityksestä kumpuavia riskejä yhteiskunnille, yksilöille ja ympäristölle tulee hallita entistä paremmin.

Kiihtyvän geopoliittisen kilpailun myötä myös sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän merkitys horjuu. YK:n piirissä sovitut digitalisaatiota koskevat tavoitteet eivät ohjaa maiden toimintaa samalla tavoin kuin viime vuosikymmeninä. Näiden rinnalle syntyy uusia alliansseja ja aloitteita. Tällä kentällä EU on Suomelle tärkeä selkänoja. EU:n vuonna 2025 julkistama [kansainvälinen digitaalinen strategia](#) hahmottelee Euroopasta entistä merkittävämpää globaalia toimijaa. Suomen valinta panostaa EU:n kautta toteutettavaan yhteistyöhön on tämän valossa johdonmukainen. EU:n lähestymistapa on arvolähtöinen mutta pragmaattinen: digitaaliset kumppanuudet globaalien etelän maiden kanssa luovat sekä uusia taloudellisia mahdollisuuksia että tukea eurooppalaiselle sääntelymallille.

Tässä nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä tulosperustaisuus, tiedolla johtaminen ja niitä tukeva evaluointitoiminta ovat välttämättömiä. Kehitysyhteistyössä toimitaan yhä tiiviimmin yksityisen sektorin ja muiden ulkopuolisten toimijoiden kanssa, mikä edellyttää ulkoministeriöltä ketteryyttä ja avoimuutta. Vaikka valtioilla on jatkossakin merkittävä rooli digitaalisen kehityksen mahdollistajina, tuloksekkaan toiminnan pohjana on suomalaisessa yhteiskunnassa ja yrityksissä oleva laaja osaaminen, jonka mukaan tuominen toimintaan on entistä tärkeämpää.

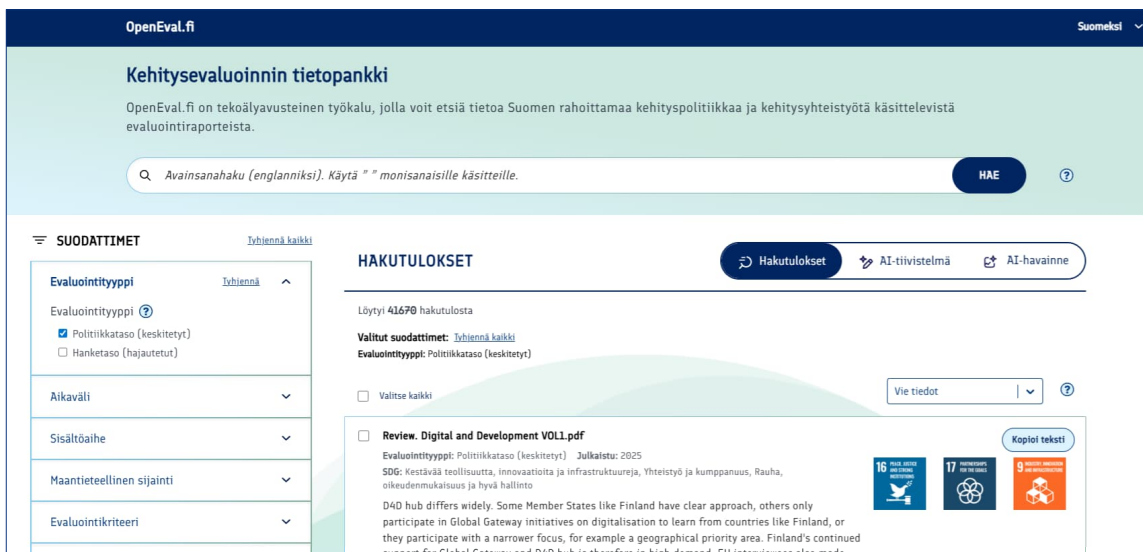

3 Tekoälyavusteinen työkalu OpenEval

Toukokuussa 2025 kehitysevaluoinnin yksikkö julkaisi tekoälyavusteisen työkalun [OpenEvalin](#), joka palvelee niin ministeriötä kuin kotimaisia ja ulkomaisia sidosryhmiä. OpenEval-palvelu on ministeriön ensimmäinen tekoälyavusteinen julkishyödyke, ja se on osaltaan vienyt ulkoministeriön tekoälykehitystä merkittävästi eteenpäin. OpenEval toimii avoimena kehitysevaluointien tietopankkina, josta voi tekoälyavusteisesti etsiä ja koostaa tietoa Suomen kehityspolitiikkaan ja -yhteistyöhön liittyen. Työkalu tukee osaltaan ministeriön ja valtionhallinnon laajempia digitalisaatio- ja tekoälypyrkimyksiä.

Tekoälyavusteinen OpenEval toimii kaikille avoimena kehitysevaluointien tietopankkina.

Kehitysevaluoinnit sisältävät valtavasti tietoa. Uudella työkalulla tietoa on helpompi ottaa haltuun älykkäiden samanaikaishakujen myötä. Työkalu palvelee esimerkiksi virkahenkilöitä, jotka valmistelevat hankkeita, analysoijia tai erilaisia viestinnällisiä materiaaleja.

OpenEvalin avulla saa helposti muodostettua kokonaiskuvia eri aihepiireistä ja esimerkiksi etsittyä evaluointien todentamia tulosesimerkkejä aihepiireittäin. Kehitysevaluoinnin yksikkö hyödyntää työkalua muun muassa evaluointisuunnitelmaa laadittaessa, uusien evaluointitoimeksiantojen valmistelussa ja vuosiraportoinnissa, josta tämä raportti antaa esimerkin.

OpenEvalin avulla voidaan lisätä hallinnon läpinäkyvyyttä ja avata Suomen kehityspolitiikkaa ja -yhteistyötä kansalaisille ja sidosryhmille. Sen on tarkoitus täydentää muita työkaluja ja tietolähteitä, kuten [OpenAid.fi](#)-sivustoa. Työkalu vahvistaa organisaation oppimista ja kehittämistä. Pilotin oppeja on jaettu aktiivisesti ministeriön tekoälytyöryhmässä.

OpenEvalin suunnittelusta ja projektihallinnasta vastasi kehitysevaluoinnin yksikkö. OpenEval laadittiin yhteistyössä ulkoministeriön tietojärjestelmistä vastaavien asiantuntijoiden ja tekoälytyöryhmän kanssa ja toteutettiin yhteistyössä CGI:n kanssa. Nämä toimijat muodostivat myös laajemman

projektia seuranneen ohjausryhmän. Prosessi toteutettiin osallistavasti ja eri tahoja konsultoiden. Kolmivaiheiseen testaukseen osallistui niin sisäisiä kuin ulkopuolisia testaajia, ja työkalua kehitettiin palautteiden pohjalta.

Kesäkuun julkaisutilaisuuden lisäksi työkalua on esitelty aktiivisesti ministeriön eri tilaisuuksissa, kuten sisäisissä koulutuksissa ja tulospäivillä elokuussa 2025. Syyskuussa yksikkö järjesti yhteistyökumppani CGI:n kanssa julkishallinnon toimijoille webinaarin OpenEvalista ja tekoälyn hyödyntämisestä laajojen tekstiaineistojen käsittelyssä, mikä herätti laajaa kiinnostusta. Lokakuussa evaluointiyksikkö järjesti sisäistä koulutusta ja opastusta työkalun käyttöönotosta sekä esitteli työkalua kehityspoliittisen toimikunnan työvaliokunnalle. Vuotuinen evaluointipäivä esitteli työkalua kotimaan sidosryhmille joulukuussa 2025. Työkalusta viestittiin laajasti niin sosiaalisen kuin perinteisen median kanavilla.

Työkalun kehittäminen jatkuu. Kehitysevaluoinnin yksikkö ottaa mielellään vastaan palautteita.

4 Evaluointien tuloksia

4.1 Vuonna 2025 valmistuneet strategiset evaluoinnit

Tässä luvussa esitellään vuoden 2025 keskitetyistä evaluoinneista tiivistetysti tavoitteet, tulokset ja suositukset sekä nostoja evaluointien todentamista kehityspoliittisista tuloksista. [Evaluointiyksikön toteuttamien evaluointien raportit](#) löytyvät ulkoministeriön verkkosivuilta. Myös [hanke- ja ohjelma-kohtaiset evaluointiraportit](#) löytyvät verkkosivuilta. Lisäksi verkkosivuilla on muita evaluointeihin liittyviä materiaaleja kuten evaluointimanaali. Evaluointitietoa löytyy kootusti myös kaikille avoimesta OpenEval.fi-palvelusta, kuten edellä kerrottiin.

Tarkastelu: Suomen tuki digitalisaatiolle

[Digitalisaatio ja kehitys -tarkastelu](#) arvioi, miten Suomi on tukenut digitalisaatiota kehityspoliittisissa ja kehitysyhteistyössä vuosina 2018–2024 ja millaisia vaikutuksia tällä tuella on ollut kestävä kehityksen tavoitteiden edistämiseen. Arviointi tarjosi katsauksen yhteistyön saavutuksiin ja haasteisiin ja antoi suosituksia Suomen roolista kansainvälisessä digitaalisessa kehityksessä.

Tarkastelun tavoitteena oli tuottaa tietoa Suomen digitaalisen kehitysyhteistyön tulevaisuuden vaihtoehdoista ja tähän mennessä saavutetuista tuloksista. Se painottui EU- ja muuhun monenkeskiseen yhteistyöhön. Arvioinnin mukaan Suomen merkittävimmät saavutukset perustuvat pitkäaikaiseen sitoutumiseen digitaaliseen kehitykseen. Tuki on ollut merkityksellistä erityisesti kestävä kehityksen tavoitteiden, kuten sukupuolten tasa-arvon, talouskasvun ja infrastruktuurin, edistämiseksi. Tuki YK:n ja EU:n ohjelmille, kuten Global Digital Compact ja Global Gateway, on ollut keskeistä. Suomen vaikuttamistyö monenkeskisessä yhteistyössä on ollut vahvaa, ja sen avulla on edistetty Suomelle tärkeitä teemoja, kuten tasa-arvoa ja osallisuutta. Näitä teemoja Suomi on vienyt eteenpäin muun muassa Generation Equality -kampanjan sekä erilaisten kansainvälisten kumppanuuksien kautta. Lisäksi tuloksia on saavutettu maatasolla, esimerkiksi Etiopian maanhallintarekisterin digitalisointihankkeessa. Suomalaisen asiantuntemuksen hyödyntämisessä HAUS-kehittämiskeskusella ja Finnfundilla on merkittävä rooli.

Suomen pitkäaikainen tuki digitaaliselle kehitykselle on ollut merkityksellistä kestävä kehityksen tavoitteiden edistämiseksi.

Digitalisaatioyhteistyön haasteina tarkastelu piti pienten ja keskisuurten yritysten mobilisointia ja Suomen näkyvyyttä monenkeskisessä yhteistyössä. Investointivälineiden sopivuuden ja rahoitusmallien kehittäminen on myös tarpeen. Arviointi suositteli kohdennetumpaa Suomen vahvuuksiin perustuvaa strategista lähestymistapaa sekä Suomen asiantuntemuksen näkyväksi tekemistä. Suosituksia olivat myös suomalaisten toimijoiden kannustimien parantaminen ja vuoropuhelun sekä yhteistyön vahvistaminen Suomessa. Lisäksi tarkastelu suositteli digitaalisen kehityksen valtavirtaistamista arviointeihin ja analyyseihin, valmiuksien kehittämissuunnitelman laatimista ja digimarkkerin käyttöönottoa.

Synteesi: Naisten ja tyttöjen oikeudet

Kehitysevaluoinnin yksikkö teetti synteesin evaluointiraporteista 2015–2025 kootakseen yhteen olemassa olevan arviointitiedon sukupuolten tasa-arvosta, naisten ja tyttöjen oikeuksista sekä vammaisten henkilöiden oikeuksista tulevaa evaluointia varten.

Suomen lisäarvo naisten ja tyttöjen oikeuksien edistämässä on perustunut vahvaan asiantuntemukseen sukupuolten tasa-arvosta, syrjimättömyydestä ja ihmisoikeusperustaisesta lähestymistavasta sekä kykyyn integroida nämä teemat muihin sektoreihin, kuten koulutukseen, ilmastoon ja maatalouteen. Suomi on vaikuttanut rooliinsa nähden laajasti; olemme koordinoineet ja johtaneet tehokkaasti muita rahoittajia, edistäneet tasa-arvon valtavirtaistamista monenvälisissä järjestöissä ja tarjonneet teknistä osaamista sekä joustavia rahoitusmekanismeja kriisitilanteisiin.

Suomi on laajasti edistänyt naisten ja tyttöjen oikeuksia. Lisäarvo on perustunut vahvaan asiantuntemukseen ja kykyyn sisällyttää nämä teemat sektorikohtaiseen yhteistyöhön.

Suomen uskottavuutta ovat vahvistaneet kotimaiset saavutukset tasa-arvossa ja hyvässä hallinnossa, mikä on luonut luottamusta kumppaneissa ja mahdollistanut vaikuttamisen myös herkissä poliittisissa ympäristöissä. Lisäksi Suomi on toiminut aktiivisesti yhdessä pohjoismaiden ja samanmielisten rahoittajien kanssa, mikä on kasvattanut vaikutusvaltaamme. Pitkäaikainen, johdonmukainen läsnäolo kumppanimaissa on syventänyt suhteitamme ja tehnyt politiikkavaikuttamisesta kestäväää. Kokonaisuutena nämä tekijät ovat tuottaneet Suomelle merkittävää lisäarvoa, joka on ylittänyt taloudellisen panoksemme. Tämä on tehnyt Suomesta kansainvälisesti uskottavan ja vaikuttavan tasa-arvon ja ihmisoikeuksien edistäjän.

Synteesi veti yhteen evaluointien todentamia tekijöitä, jotka ovat mahdollistaneet tai hidastaneet sukupuolten välisen tasa-arvon edistämistä.

MAHDOLLISTAVAT TEKIJÄT	HIDASTAVAT TEKIJÄT
TEKNISET SEIKAT	
<ul style="list-style-type: none">• Varhain laadittu sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamisstrategia ja selvät naisten osallistumistavoitteet.• Asiantuntijoiden, kuten sukupuoli- ja ihmisoikeusosaajien, mobilisointi vahvistaa hankkeiden laatua ja periaatteiden toteutumista.• Naisten johtajuuden systemaattinen kehittäminen.• Yhteistyö paikallisten uskonnollisten ja perinteisten johtajien kanssa sukupuolittuneen väkivallan, silpomisen ja lapsiavioliittojen ehkäisemiseksi.• Vertaisoppiminen ja opintovierailut, kuten mosambikilaisten kansanedustajien vierailu Suomeen.	<ul style="list-style-type: none">• Tasa-arvotoimien puutteellinen toimeenpano, vaikka ihmisoikeudet olisivat suunnittelussa mukana; tasa-arvon valtavirtaistamisstrategiat ja toimintasuunnitelmat jäävät usein vajaiksi.• Ohjelmat saattavat tarjota palveluja naisille ja tytöille, mutta eivät tue heidän kykyään vaatia oikeuksiaan, mikä rajoittaa todellista vaikutusta.• Sukupuolinäkökulma puuttuu tai on heikosti integroituna seurantaan ja arviointiin: sukupuolitavoitteita ei aseteta, eikä kerätä riittävästi sukupuolittain tai muilla tavoilla eriteltyä dataa.• Korkea hankehenkilöstön ja viranomaisten vaihtuvuus ja rajallinen tekninen sukupuoliosaaminen aiheuttavat viivästyksiä ja heikentävät institutionaalista muistia ja toiminnan jatkuvuutta.
RAKENTEELLISET SEIKAT	
<ul style="list-style-type: none">• Joustavat rahoitusvälineet mahdollistavat sukupuoliasiantuntijoiden nopean käytön kriiseissä.• Strateginen yhteistyö kansainvälisten organisaatioiden kanssa lisää julkaisujen ja aloitteiden vaikuttavuutta sekä rahoitusta tasa-arvotyöhön.• Läpileikkaavien tavoitteiden integrointi ydinohjelmiin vahvistaa osallistumista ja syrjimättömyyttä.• Pitkäaikaiset kumppanuudet ja henkilöstön pysyvyys luovat luottamusta ja syventävät vaikuttavuutta.	<ul style="list-style-type: none">• Budjettileikkaukset kaventavat ohjelmien laajuutta ja kestävyyttä; neljä yhdeksästä kahdenvälisestä ohjelmasta lakkautettiin ja jäljellä oleviin tehtiin lisäleikkauksia.• Varojen myöhäiset siirrot Suomesta sekä kumppanimaiden omarahoitusosuuksien viivästykset vaikeuttavat suunnittelua ja toteutusta.• Henkilöstöressurssien vähäisyys rajoittaa Suomen vaikuttavuutta monenkeskisissä foorumeissa.• Koordinoinnin ja harmonisoinnin puutteet johtavat eriytyneisiin toimiin ja menetettyihin synergiahyötyihin.
KONTEKSTUAALISET SEIKAT	
<ul style="list-style-type: none">• Kumppanimaiden poliittinen sitoutuminen ja institutionaaliset rakenteet tasa-arvon edistämiseen.• Poliittinen vakaus ja pääsy toimintaympäristöihin tukevat pitkäjänteistä ohjelmatyötä. Joustavat mallit toimivat myös hauraissa konteksteissa.• Vahvat kansalaisyhteiskunnan verkostot ja yhteisöjen omat rakenteet tarjoavat alustat tasa-arvo-ohjelmien toteutukselle.	<ul style="list-style-type: none">• Poliittinen epävakaus ja turvallisuusuhkat tekevät suunnittelusta vaikeaa, estävät pääsyn kohdealueille ja voivat mitätöidä aiemmat tuloskehikot.• Syvään juurtuneet kulttuuriset ja sosiaaliset normit rajoittavat naisten osallistumista ja hidastavat tasa-arvotyön muutosta, vaikka muodollisia mekanismeja olisi olemassa.• Maantieteelliset ja saavutettavuushaasteet erityisesti syrjäseuduilla vaikeuttavat tavoitteiden saavuttamista ja mm. naisten rekrytointia.• Ulkoiset kriisit, kuten pandemia, siirtävät huomion pois tasa-arvosta ja heikentävät naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyä, vaikka riskit kasvavat.

Raportti on sisäinen. Sen tuloksia esiteltiin ministeriön avainhenkilöille, ja sitä hyödynnettiin aiheesta teetettävän evaluoinnin suunnittelussa.

Yhteisevaluointi: Nordic Trust Fund Evaluation

Evaluoinnin tarkoitus oli arvioida, ovatko yhteisrahastot hyviä kanavia pohjoismaisten kehityspoliittisten tavoitteiden edistämiseen, monenvälisen järjestelmän tukemiseen ja kehitystulosten aikaansaamiseen. Arviointi kattoi Pohjoismaiden panostukset YK:n, Maailmanpankin ja Afrikan kehityspankin hallinnoimiin rahastoihin. Analyysi keskittyi YK:n ja Maailmanpankin rahastoihin, joita tuki vähintään kolme Pohjoismaata, ja Afrikan kehityspankin rahastoihin, joita tuki vähintään kaksi Pohjoismaata vuosina 2013–2023. Yleisempi portfolioanalyysi kattoi vuodet 2004–2023.

Arviointikysymykset koskivat Pohjoismaiden perusteluja rahastojen tukemiselle, tapoja, joilla ne osallistuivat rahastojen toimintaan, sekä sitä, onko tämä ollut Pohjoismaiden näkökulmasta onnistunutta. Silloin kun se oli mahdollista, arvioinnissa vertailtiin maiden tukea ja tunnistettiin oppeja pohjoismaisesta yhteistyöstä.

Johtopäätökset: Pohjoismaiden rahastotuki kasvoi kokonaisuudessaan pitkään, mutta tämä nouseva suuntaus pysähtyi vuonna 2022 – ja kasvoi jälleen vuonna 2023 Norjan suuren Maailmanpankin Ukrainan rahastoon tekemän panostuksen ansiosta. Tuki Afrikan kehityspankille jatkui vaakaana, vaikkakin matalammalla tasolla. Analyysi osoittaa, että usean rahoittajan rahastot tarjosivat Pohjoismaille välineen tukea monenvälistä järjestelmää ja edistää samanaikaisesti pohjoismaisia temaattisia ja maakohtaisia politiikkoja ja prioriteetteja. Vaikka Pohjoismaiden rahastojen käyttö oli strategista, tuki ei yleensä ollut hyvin integroitunut monenvälisten organisaatioiden omiin strategioihin.

Vaikka pohjoismaiden kesken saavutettuja onnistumisia löytyi, maat kertoivat, että ne hakivat poliittikkavaikuttamisessa useimmiten laajempia, samanmielisten maiden kumppanuuksia kuin pelkästään pohjoismaisia. Huolimatta Pohjoismaiden vahvasta linjauksellisesta yhteneväisyydestä keskeisissä teemoissa ja prioriteeteissa, pohjoismainen yhteistyö rahastomaksuissa ja rahastojen sisällä oli rajallista. Tukistrategiat vaihtelivat maiden välillä prioriteettien ja käytettävissä olevien henkilöstöresurssien mukaan. Niissä tapauksissa, joissa rahastonhoitajien poliittista roolia ja vaikutusvaltaa, mittakaavaa ja kokoavaa voimaa hyödynnettiin, rahastot tuottivat pääosin tyydyttäviä tuloksia, ja joukossa oli myös esimerkkejä kestävästä ja transformatiivisista muutoksista. Tulosten viestintä kansallisille sidosryhmille osoittautui kuitenkin vaikeaksi.

Arviointi osoittaa, että globaalit ja alueelliset rahastot olivat erityisen merkityksellisiä ja tehokkaita globaalien julkishyödykkeiden edistämässä, ja niillä oli selviä vertailuetuja rahastojen käytössä. Lisäksi rahastot luonnollisesti edistivät avun vaikuttavuutta ja tehokkuutta kehitysyhteistyössä.

Suosituksissa korostetaan rahastojen harkittua käyttöä ottaen huomioon niiden rooli kehitysrahoituksessa ja strategisempaa rahastojen valintaa. Lisäksi arviointi suosittelee, että rahastopanostukset kytetään tiiviimmin monenvälisten organisaatioiden strategioihin ja niiden kanssa käytävään politiikkadialogiin/vuoropuheluun. Arviointi painottaa tarvetta kartoittaa aktiivinen rahastotuki, päivittää ja priorisoida sitoumukset sekä hyödyntää opittuja kokemuksia rahastojen vaikuttavuuteen ja tehokkuuteen vaikuttavista myönteisistä ja kielteisistä tekijöistä rahastovalintoja ja vuoropuhelua varten.

Suosituksissa kehoitetaan tarkastelemaan mahdollisuuksia vahvistaa pohjoismaista yhteistyötä silloin, kun se on tarkoituksenmukaista ja tukee mittakaavaetuja, vähentää hallinnollista taakkaa ja edistää yhteistä oppimista. Lisäksi todetaan tarve parantaa viestintää rahastopanostusten tuloksista ja varmistaa, että päätöksentekijät ja yleisö Pohjoismaissa sekä kumppanimaissa ovat tietoisia rahastoihin tehdyistä panostuksista.

Strateginen yhteisevaluointi kansainvälisestä covid-19-pandemian vasteesta

Kehitysevaluoinnin yksikkö osallistui COVID-19 Global Evaluation Coalitionin [yhteisarviointiin](#), joka tarkasteli kansainvälisen yhteistyön ja humanitaarisen avun vastinetta covid-19-kriisiin vuosina 2020–2022. Arviointi keskittyi toiminnan tarkoituksenmukaisuuteen, johdonmukaisuuteen, tehokkuuteen ja resurssien käytön sujuvuuteen. Se perustuu laajaan aineistoon: tapaustutkimuksiin, haastatteluihin, rahoitusvirtojen analyysiin ja aiempien evaluointien synteisiin.

Keskeinen havainto oli, että vaikka resurssit saatiin liikkeelle nopeasti, avun kohdentaminen ei aina ollut tehokasta tai oikeudenmukaista. Olemassa olevat rahoituskanavat mahdollistivat nopean reagoinnin, mutta eivät aina soveltuneet pandemian erityisiin tarpeisiin. Toiminta, joka perustui kapeasti ymmärrettyyn kansalliseen etuun, osoittautui tehottomaksi, kun taas kansainvälisen solidaarisuuden ja vastavuoroisuuden pohjalta rakennetut ratkaisut tuottivat parempia tuloksia.

Monenkeskisillä toimijoilla – kuten Unicefilla, WHO:lla ja laajalla YK-järjestelmällä – oli keskeinen rooli. Niiden olemassa olevat rakenteet, sopimukset ja kokemukset mahdollistivat relevantin, oikea-aikaisen ja kustannustehokkaan kriisivasteen. Useat maat, kuten Suomi, Ruotsi, Norja ja Britannia, tukivat näitä toimijoita joustavalla rahoituksella varmistaen näin erilaisten rahoitusmuotojen yhteensopivuuden.

Pohjoismaat tiivistivät keskinäistä yhteistyötään jo pandemian alkuvaiheessa, mikä paransi strategista yhteensovittamista. Suomen ulkoministeriö selviytyi arvioinnin mukaan hyvin myös ilman valmiita kriisivastemalleja, mutta olisi hyötynyt paremmasta ennakkosuunnittelusta erityisesti henkilöstöresurssien hallinnan ja vaikuttavuuden seurannan osalta.

Suomi lisäsi pandemian aikana avustumääriään merkittävästi ja vastasi avunpyyntöihin niin pitkäaikaisilta kuin uusiltakin yhteistyökumppaneilta. Nepalissa Suomen rooli oli huomattava, sillä vain muutama EU-maa harjoittaa siellä kahdenvälistä kehitysyhteistyötä. Kriisitilanteessa yhteistyö paikallisten kansalaisjärjestöjen kanssa osoittautui erityisen tärkeäksi. Henkilöstön kotiuttaminen monista maista vaikeutti avun johdonmukaista toteutusta ja lisäsi jäljelle jääneen henkilöstön painetta, mutta toiminta jatkui siitä huolimatta.

Arvioinnin kokonaisviesti on kaksiosainen: kansainvälinen yhteistoiminta pystyi vastaamaan pandemian akuutteihin tarpeisiin pääosin nopeasti ja tehokkaasti, mutta samalla kriisi paljasti rakenteellisia puutteita, jotka on tulevaisuudessa korjattava. Innovatiiviset toimintatavat, tiivistetty yhteistyö ja joustavat rahoitusmekanismit osoittautuivat erityisen hyödyllisiksi.

Arvioinnin mukaan kansainvälinen yhteistoiminta covid-19 pandemian aikana vastasi akuutteihin tarpeisiin pääosin nopeasti ja tehokkaasti, mutta kriisi paljasti rakenteellisia puutteita.

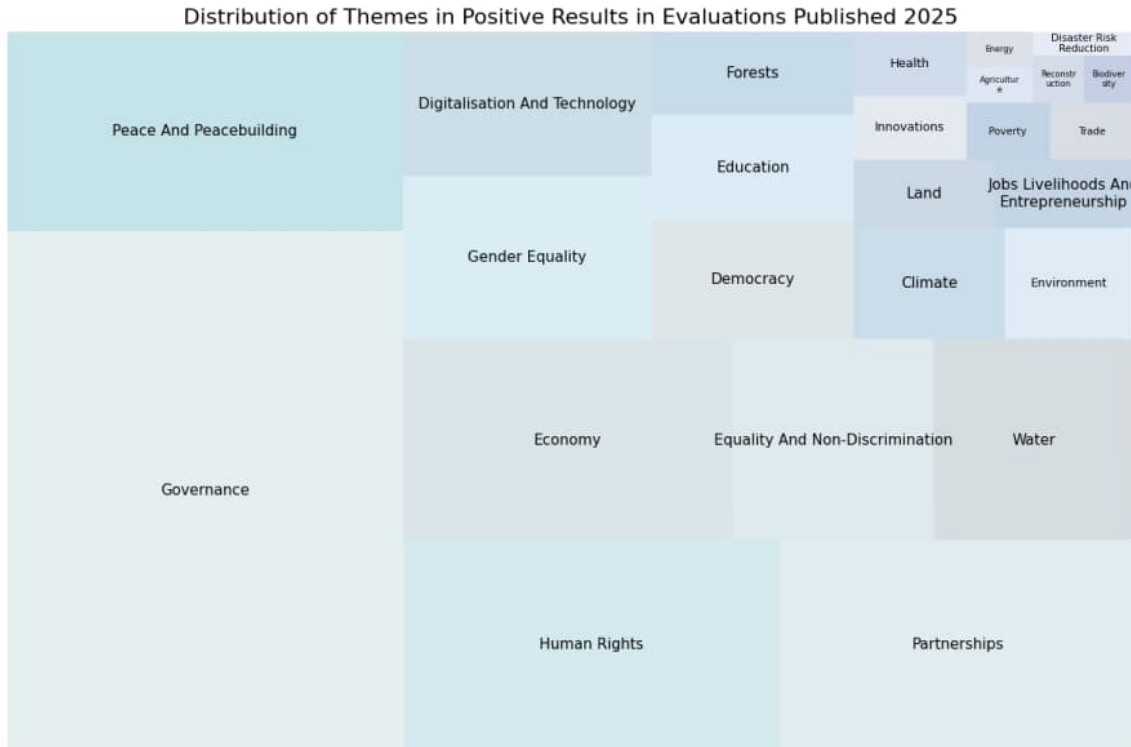
4.2 Nostoja evaluoinneista

Tässä osiossa nostamme joitakin vuonna 2025 julkaistujen evaluointien kokonaisuutta kuvaavia seikkoja ja vuosina 2024–2025 julkaistujen evaluointiraporttien todentamia saavutuksia ja tuloksia Suomen kehityspoliittisten tavoitteiden ja vahvuusalueiden mukaisesti. Lisää tuloksia löytyy alkuperäisistä evaluointiraporteista ja OpenEval.fi-työkäytöstä.

Vuonna 2025 julkaistujen, OpenEvalin aineistoon raportointiajankohtaan mennessä toimitettujen hanke- ja ohjelmaevaluointien sekä strategisten evaluointien sisällössä korostuivat paikallis- ja yhteisötason tulokset, inklusiivisuus ja osallisuus, kumppanuus ja sidosryhmät sekä sovintoa edistävät tulokset. Kokonaisuus heijastaa osin hajautettujen evaluointiraporttien suurempaa osuutta aineistossa.

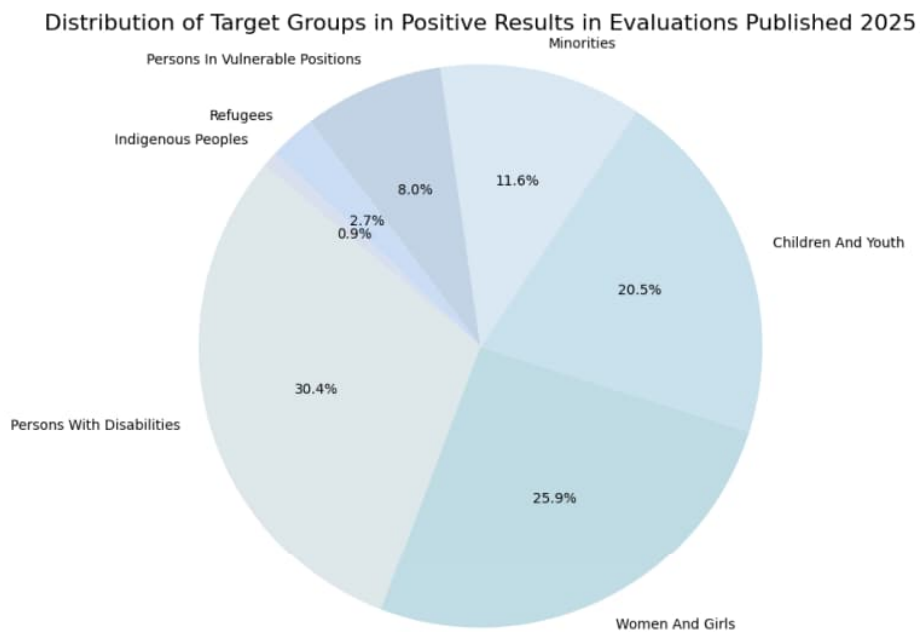

Vuoden 2025 evaluoinnit raportoivat positiivisia kehitystuloksia erityisesti hallintoon ja ihmisoikeuksiin, talouteen ja kumppanuksiin, sekä rauhantyyöhön liittyvissä aiheissa.

Source: OpenEval

Positiivisia tuloksia on vuonna 2025 julkaistujen evaluointiraporttien mukaan saatu erityisesti vammaisten henkilöiden, naisten ja tyttöjen, sekä lasten ja nuorten parissa.

Source: OpenEval

Tulosnostoja evaluoinneista

Vuosina 2024–2025 julkaistut evaluointiraportit

<p>5 SUKUPUOLTEN TASA-ARVO</p> <p>SUKUPUOLTEN VÄLINEN TASA-ARVO – SOMALIA</p> <p>Yhteistyötahto: "Sukupuolten tasa-arvo on sisällytetty ohjelmaan tehokkaasti ottamalla naisia aktiivisesti mukaan koulutuksiin, jotka käsittelevät konfliktinhallintaa, trauman käsittelyä ja hallintoa."</p> <p><i>(National Reconciliation and Local Governance in Somalia Project. Final evaluation for 2025, 49)</i></p>	<p>17 YHTEISTYÖ JA KUMPPANUUS</p> <p>KANSALLINEN TULOPOHJA – TANSANIA</p> <p>Riskiperusteiset tarkastuskäytännöt otettiin käyttöön, ja verovelvollisten palvelut paranivat digitaalisten työkalujen lisääntyneen käytön myötä.</p> <p><i>(Evaluation: Technical Assistance to Tanzania Revenue Authority 2025, 21)</i></p>	<p>5 SUKUPUOLTEN TASA-ARVO</p> <p>SUKUPUOLTEN VÄLISEN TASA-ARVON VAIKUTTAJA</p> <p>Sidosryhmän edustaja: "Suomen johtava rooli naisten ja tyttöjen oikeuksien puolustajana ja vankkana tukijana oli selvästi havaittavissa."</p> <p><i>(Meta-Analysis: Country Programmes 2021–2024, 2024, 24)</i></p>
<p>4 HYVÄ KOULUTUS</p> <p>OPETUSSEKTORI – MOSAMBIK</p> <p>Vuonna 2022 laatutavoitteet täyttävien perus- ja toisen asteen koulujen osuus oli 85,6 % ja 81,5 %, ja se ylitti selvästi asetetut tavoitteet.</p> <p><i>(Evaluation: Finnish Support to Education in Mozambique, 2024, 43)</i></p>	<p>13 ILMASTOTIEDUKKA</p> <p>YMPÄRISTÖ JA ILMASTO</p> <p>Käytännönläheinen institutionaalinen yhteistyö Aasiassa tukee ilmasto- ja ympäristötavoitteita sekä vahvistaa kapasiteettia keskeisissä palveluissa, kuten sääennusteissa, ilmanlaadun seurannassa ja vedenlaadun valvonnassa.</p> <p><i>(Evaluation: ICI Cooperation in Asia, 2025, 15, 29–32)</i></p>	<p>9 KESTÄVÄÄ TULOSUUTTA, INNOVAATIOITA JA DIGITAALISEKSIKÄYTTÖÄ</p> <p>DIGITAALINEN KEHITYS</p> <p>Suomi on onnistunut valtavirtaistamaan osallisuutta digitaalisen kehityksen hankkeissa, mutta tulokset ovat olleet vaihtelevia.</p> <p><i>(Review: Digital and Development 2023, 35)</i></p>
<p>17 YHTEISTYÖ JA KUMPPANUUS</p> <p>YKSITYSSEKTORIN YHTEISTYÖ</p> <p>Keniaassa, Ugandassa ja Somaliassa syntyi uusia kansalaisjärjestöjen ja yritysten välisiä kumppanuuksia.</p> <p><i>(Evaluation: Fingo Programme 2022–2025, 2024, 26)</i></p>	<p>Human Rights</p> <p>IHMISOIKEUDET</p> <p>Pitkäjänteisen vaikuttamistyön ansiosta yli kymmenen ihmisoikeusmekanismia ja -forumia on vastaanottanut lausuntoja ja muuta materiaalia naisten ja lasten oikeuksista, syrjintäkysymyksistä ja alkuperäiskansojen taloudellisista, sosiaalisista ja sivistyksellisistä oikeuksista.</p> <p><i>(Evaluation: Realizing Rights for All 2024, 45)</i></p>	<p>4 HYVÄ KOULUTUS</p> <p>INKLUSIIVINEN OPETUS</p> <p>3242 opettajaa (joista 1564 naisia) koulutettiin inklusiiviseen opetukseen ja inklusiivisiin menetelmiin, ja 2372 vammaista lasta (joista 1325 tyttöjä) hyötyi opetuksen parantuneesta laadusta ohjelma-alueilla vuosina 2022–2023.</p> <p><i>(Mid-term Evaluation: Fida programme 2022–2025, 2024, 42–3)</i></p>
<p>17 YHTEISTYÖ JA KUMPPANUUS</p> <p>YKSITYSSEKTORIN YHTEISTYÖ</p> <p>Suomen tuki on lisännyt suomalaisyritysten kiinnostusta ja ymmärrystä Ukrainan markkinoista.</p> <p><i>(Final Project Evaluation of the Finland Ukraine Trust Fund at NEFCO 2024, 33)</i></p>	<p>9 KESTÄVÄÄ TULOSUUTTA, INNOVAATIOITA JA DIGITAALISEKSIKÄYTTÖÄ</p> <p>DIGITAALINEN KEHITYS</p> <p>Suomi tuki aktiivisesti YK:n prosesseja, jotka johtivat Global Digital Compactin hyväksymiseen.</p> <p><i>(Review: Digital and Development 2025, 42)</i></p>	<p>8 INNOVAATIOITA, TULOSUUTTA JA TALOUSKASVUA</p> <p>YKSITYSSEKTORIN YHTEISTYÖ</p> <p>Innovatiivinen yhteistyö yksityisen sektorin yhdistysten ja liittojen kanssa on tarjonnut yrittäjille palveluja, jotka lisäävät kilpailukykyä markkinoilla ja markkinoiden edellyttämiä taitoja.</p> <p><i>(Mid-term Evaluation: TARABOT. Supporting Transformative Resilience in Palestine Programme 2024, 45–46)</i></p>
<p>6 Puhdas vesi ja sanitaatio</p> <p>INKLUSIIVINEN VESI JA SANITAATIO</p> <p>Naisten edustus yhteisöjen vesi- ja sanitaatiokomiteoissa kasvoi 55,3 prosenttiin. Naisia, daliteja, janajateja ja joissakin yhteisöissä myös vammaisia henkilöitä oli aktiivisesti mukana.</p> <p><i>(Mid-Term Evaluation of Sustainable WASH for All in Nepal 2025, 19–20)</i></p>	<p>8 INNOVAATIOITA, TULOSUUTTA JA TALOUSKASVUA</p> <p>YKSITYSSEKTORIN YHTEISTYÖ</p> <p>Tuki Tansanian julkishallinnon uudistukselle edistää maan yritystoimintaa tukevan toimintaympäristön vahvistamista.</p> <p><i>(Evaluation: Technical Assistance to Tanzania Revenue Authority 2025, 25)</i></p>	<p>16 RAUHALLINEN, OIKEUSVALTIO, INNOVAATIOITA, TULOSUUTTA JA HYVÄ HALLINTO</p> <p>OIKEUSVALTIO</p> <p>Ukrainassa hyväksyttiin uusi kansallisia vähemmistöjä koskeva laki, ja Euroopan neuvoston Istanbulin sopimus ratifioitiin.</p> <p><i>(Meta-Analysis Review. Country Programmes 2021–2024, 231)</i></p>
<p>16 RAUHALLINEN, OIKEUSVALTIO, INNOVAATIOITA, TULOSUUTTA JA HYVÄ HALLINTO</p> <p>VAMMAISTEN OIKEUDET</p> <p>Yli 1 250 vammaista henkilöä sai oikeudellista apua, ja vammaisten oikeudet nostettiin ensimmäistä kertaa keskusteluun oikeudellisten uudistusten yhteydessä.</p> <p><i>(Final Evaluation: Strengthening Rule of Law and Human Rights Protection in Uzbekistan UNDP 2025, 23)</i></p>	<p>10 ESIVÄRSYYSKÄYTTÖ</p> <p>VAMMAISTEN OIKEUDET</p> <p>YK:n vammaisstrategia on osoittautunut relevantiksi ja oikea-aikaiseksi välineeksi vammaisten osallisuuden edistämiseksi YK-järjestelmässä ja se on toiminut muutoksen vauhdittajana.</p> <p><i>(Evaluation. United Nations Disability Inclusion Strategy 2025, 102)</i></p>	<p>13 ILMASTOTIEDUKKA</p> <p>ILMASTO JA KATASTROFIT</p> <p>Opettajia, koulujen hallintoa ja kuntia on koulutettu ilmastonmuutoksesta, ja tietoisuus katastrofiriskisuunnitelmien laatimisesta on lisääntynyt Nepalissa.</p> <p><i>(Mid-term evaluation. Felm Programme 2022–2025, 2024, 31)</i></p>

5 Takaisinraportoinnit vuonna 2025

Vuoden 2025 aikana kehitysevaluoinnin yksikkö pyysi osastoja ja yksiköitä raportoimaan toimenpiteistä, joita ne olivat tehneet kuuden evaluoinnin johdonpäättösten pohjalta. Raportoinnit koskivat seuraavia evaluointeja:

- Suomen yhteistyö kumppanimaiden talouksien vahvistamiseksi, työpaikkojen luomiseksi ja toimeentulon parantamiseksi (Economic Development, Job Creation and Livelihoods)
- Tietoperustainen johtaminen ja päätöksenteko Suomen kehityspolitiikassa ja -yhteistyössä (Knowledge Management and Decision Making in Finland's Development Policy and Co-operation)
- Vietnamin yhteistyön siirtymäprosessin evaluointi (Transition Process of Finnish-Vietnamese Cooperation in 2008–2020)
- Arviointi ulkoministeriön kehitysviestinnästä globaalien kriisien ja vastakkainasettelun kärjistämän keskustelun ristitulella (Evaluation: Development communications amidst global crises and polarized discussion).
- Metaevaluointi hanke- ja ohjelmaevaluoinneista 2017-2020 (The metaevaluation of MFA's project and programme evaluations in 2017 – 2020)
- Evaluointi Suomen kehityspoliittisesta vaikuttamisesta EU:n kehityspolitiikkaan (Evaluation of the Finnish Development Policy Influencing in the European Union)

Kolmen ensimmäisen evaluoinnin (talouksien vahvistaminen, tietoperustainen johtaminen ja Vietnamin siirtymäprosessi) takaisinraportointi oli siirtynyt edelliseltä vuodelta, jolloin niihin ei saatu tarpeeksi vastauksia. Ne käsiteltiin kehityspoliittisen ohjausryhmän kokouksessa 28.5.2025. Keskeisiä toimenpiteitä evaluointien suositusten pohjalta olivat yksityisen sektorin tuen edelleen vahvistaminen ja sen tuloseurannan kehittäminen, henkilöstöön, tietoteknisiin apuvälineisiin ja tulosten raportointiin liittyvät kehittämistoimet sekä kehitysyhteistyörahoituksen sisällyttäminen osaksi Team Finland -kokonaisuutta. Siirtymäprosessista takaisinraportointi nosti esiin sen, ettei varsinaista siirtymästrategiaa ole voitu viime vuosina suunnitella eikä toteuttaa, koska leikkausten takia maaohjelmia on jouduttu lopettamaan nopealla tahdilla.

Kehitysviestinnän, metaevaluoinnin ja EU-vaikuttamisen takaisinraportointiin on koottu vastauksia loppuvuodesta 2025 ja alkuvuodesta 2026. Nämä viedään kehityspoliittisen ohjausryhmän käsittelyyn vuonna 2026. Vuoden 2026 aikana tullaan tekemään takaisinraportoinnit myös näistä evaluoinneista:

1. Ihmisoikeudet ja ihmisoikeusperustaisuus kehityspolitiikassa ja -yhteistyössä
2. Evaluointi ulkoministeriön toiminnasta kotimaisen tulopohjan vahvistamiseksi kumppanimaissa
3. Evaluointi Suomen kansainvälisestä ilmasto- ja ilmastorahoituksesta
4. Oikeus koulutukseen, oikeus oppimiseen-Suomen kehitysyhteistyö koulutussektorilla

6 Kansainvälinen yhteistyö

Maavetoiset evaluoinnit kestävän kehityksen vauhdittajina

Kehitysevaluoinnin yksikkö tuotti yhteistyössä International Development Evaluation Associationin (IDEAS), DEval-instituutin ja Unicefin evaluointitoimiston kanssa opaskirjan maavetoisten arviointien hyödyntämisestä Agenda 2030:n ja kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseksi: [Country-led evaluation to achieve the 2030 Agenda and the Sustainable Development Goals. A guide for evaluation commissioners, managers and evaluators.](#)

Tämä oppaan toinen, päivitetty laitos tarjoaa vinkkejä maavetoiseen kestävän kehityksen tavoitteiden (SDG) arvioinnin toteuttamiseen sekä näkökulmia eri maiden kokemuksista: Suomesta, Nigeriasta, Costa Ricasta, Kolumbiasta, Ecuadorista ja Ugandasta. Uudet sisältöluvut käsittelevät muun muassa sitä, kuinka käynnistää maavetoinen Agenda 2030- ja SDG-arviointi ja kuinka arvioinnin tuloksia voi hyödyntää. Se myös tarkastelee sukupuolinäkökulman ja osallisuuden sisällyttämisen tärkeyttä.

Opaskirja maavetoisten arviointien hyödyntämisestä kestävän kehityksen tavoitteiden edistämässä tarjoaa vinkkejä arviointien toteuttamiseen ja näkökulmia eri maiden kokemuksista.

Opaskirja julkaistiin maaliskuussa 2025 IDEAS & NDB-IEO 2025 -konferenssissa Roomassa, jonka teemana oli "Moniulotteinen arviointi vaikuttamisen ja muutoksen edistämiseksi". Kehitysevaluoinnin yksikkö osallistui julkaisutilaisuuteen ja paneeliin, jossa korostettiin kansallisten arviointien toteuttamisen kiireellisyyttä ennen vuotta 2030, ja samalla tuki YK:n yleiskokouksen vuonna 2023 hyväksymää päätöslauselmaa 77/283 vapaaehtoisten kansallisten raporttiprosessien (VNR) vahvistamiseksi maavetoisen evaluoinnin avulla. Konferenssissa käsiteltiin myös muita ajankohtaisia aiheita, kuten ilmastonmuutosta, sukupuolten tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia, innovatiivisia menetelmiä (kuten synteetit, paikkatieto, tekoäly) sekä systeemisen muutoksen arviointia. Yhteistyötahot järjestivät myös julkaisuwebinaarin toukokuussa, joka herätti laajaa kansainvälistä kiinnostusta alan toimijoissa. Suomen kaksi kansallista kestävän kehityksen arviointia saavat edelleen ansaitsemaansa huomiota.

Opaskirjasta laaditaan parhaillaan ranskan- ja espanjankielisiä käännöksiä.

Global Evaluation Initiative (GEI) tukee kehittyvien maiden evaluointiosaamista

Evaluointiyksikkö on tukenut Maailmanpankin evaluointialoitetta (Global Evaluation Initiative, GEI) sen alusta alkaen. Aloite tukee kehittyvien maiden evaluointikyvykkyyksiä kehittämällä julkisia seuranta- ja arviointijärjestelmiä, lisäämällä evaluointiosaamista ja jakamalla työkaluja ja tietoa. Vuoden 2025 loppuun mennessä GEI on vahvistanut seuranta- ja arviointijärjestelmiä 34 maassa, lisännyt yli 20 700 henkilön osaamista 195 koulutustilaisuuden kautta. GEI on tähän mennessä toteuttanut 59 teknisen tuen ohjelmaa, 33 kapasiteetin kehittämisstrategiaa, 13 seuranta- ja arviointijärjestelmien analyysiä (MESA) sekä tuottanut 442 seurannan ja arvioinnin tietotuotetta.

Evaluointiyksikkö on toiminut aktiivisesti GEI:n ohjausryhmässä ja vaikuttanut osaltaan toiminnan suuntaamiseen, kuten valmistuneen evaluointiraportin käsittelyyn ja uuden strategian valmisteluun vuonna 2025. Yksikköä haastateltiin useaan otteeseen toiminnan arvioimiseksi ja kehittämiseksi. Evaluointiyksikön osaaminen ja aktiivinen panos on saanut arvostusta. GEI:n hankejohtaja myös vieraili Suomessa keskustelemassa Suomelle tärkeistä aihealueista.

Vuoden 2025 toiminnassa korostui aktiivinen seuranta. Vuonna 2024 myönnettyllä rahoituksella tuettiin muun muassa Tansanian valtion evaluointijärjestelmää ja -prosesseja. Edellä mainittua opaskirjaa maavetoisten arviointien hyödyntämisestä käytettiin Tansaniassa sektorievaluoinnin toteutuksessa ja suunnittelussa. Evaluointiin sisältyi kansallista osaamista vahvistava elementti. Lisäksi GEI:n yhteistyökumppani Clear Centre Anglophone Africa järjesti toukokuussa Tansaniassa viisipäiväisen koulutuksen viidelletoista virkahenkilölle julkishallinnon seurannan ja arvioinnin kehittämiseksi, mikä oli osa laajempaa koulutuskokonaisuutta. Koulutuksen järjestäjän keräämä palaute oli hyvin positiivista niin laadun, relevanssin kuin hyödyllisyydenkin osalta.

“The useful thing to this training is that I will use the knowledge taught in improving the approach of conducting monitoring and evaluation to projects that we are conducting in my institution.” – Training Participant

“Evaluation procedures Theory of Change and Result Chain Data quality protocols These all things are most useful in accordance with my work.” - Training Participant

“This training is very important in my work because, I don’t have background of M&E, and now the Government establishes the Unit of M&E, and I am the one in the unit, so this training is very important to me.” – Training Participant

Evaluointiyksikkö myönsi GEI:lle jatkorahoitusta kaudelle 2025–2026. Uutta strategiaa toimeenpannaan sen painoalueiden mukaisesti. Tansaniassa toiminta jatkuu edellisen vaiheiden oppien pohjalta. Uutena lisänä on virkahenkilöiden tekoälyosaamisen vahvistaminen.

Evalnet ja Nordic+ evaluointipäälliköiden vuosikokous Helsingissä

Kehitysevaluoinnin yksikkö osallistuu aktiivisesti evaluointityön laatua ja käyttöä edistävien kansainvälisten ja kotimaisten asiantuntijaverkostojen toimintaan. Kansainvälisesti kehitysevaluointia ohjaa OECD:n alla toimivan kehitysyhteistyökomitean (DAC) evaluointiverkosto (EvalNet). Verkostoon osallistuvat jäsenmaiden evaluointitoimien edustajat sekä monenkeskisten toimijoiden (kansainvälisten rahoituslaitosten ja YK-organisaatioiden) evaluointitoimet. EvalNetin koordinoimana ovat valmistuneet yleinen kehitysevaluoinnin ohjeistus, evaluointikriteerit sekä laatustandardit. Nämä pitkälti ohjaavat ja määrittävät evaluointien toteutusta globaalisti. Ohjeistamisen lisäksi EvalNet kerää evaluointisuunnitelmat ja toteutetut evaluoinnit jäsenmailta evaluointitietojärjestelmään, tukee ja koordinoi yhteisevaluointeja, tuottaa tietoa parhaista käytännöistä, tukee ja vertailee evaluointitoimia sekä järjestää vuosittain konferensseja jäsenmaille ja koordinoi temaattisia työryhmiä.

Kehitysevaluoinnin yksikön teettämät evaluoinnit ja kansainvälinen toiminta ovat tukeneet laajempaa ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden toiminnallistamista. Yhdessä Euroopan komission, Nordic+ (11 maata) ja OECD DAC -maiden EvalNet-verkoston kanssa on käyty aktiivista keskustelua ja kokemusten vaihtoa Ukrainan tuen arvioimisesta. Kehitysevaluoinnin yksikkö on onnistuneesti edistänyt komission osallistumista tähän keskusteluun. Vuoden 2025 viimeisen kokouksen teemoja olivat evaluointinormiston ja -ohjeistuksen päivitystarve, kehitysmaiden

evaluointikapasiteetin tukeminen, evaluointi hauraissa ja konfliktimaissa, evaluointi ilmastotyön tukena, sekä tekoälyn hyödyntäminen evaluointitiedon synteeseissä.

Kehitysevaluoinnin yksikkö järjesti ja toimi puheenjohtajana keväällä 2025 Nordic+-maiden evaluointipäälliköiden vuosittaisessa kaksipäiväisessä kokouksessa Helsingissä. Kokouksen pääteemoja olivat: Ukrainan tuen evaluointi, evaluoinnin haasteet kehityspolitiikan muutoksissa, vihreän ja puhtaan siirtymän tuen arviointi sekä tekoälyratkaisut evaluointitoimien työssä. Tapaamiseen ja aktiivisiin keskusteluihin osallistuivat edustajat kaikista pohjoismaista, Hollannista, Irlannista, Britannista, Kanadasta, Liettuasta, Saksasta, ja Virosta sekä OECD DAC:n EvalNet-verkoston pääsihteeri. Lisäksi Euroopan komissio osallistui temaattiseen keskusteluun Ukrainan evaluoinnista ja YK:n evaluointiryhmä työpajaan tekoälyn hyödyntämisestä evaluoinneissa ja evaluointitiedon saatavuudessa. Kokouksen lounaalla päälliköt keskustelivat alivaltiosihteeri Pasi Hellmanin kanssa evaluointitoimen nykytilasta ja tulevaisuuden näkymistä sekä kehityspolitiikan kansainvälisistä trendeistä.

Kehitysevaluoinnin yksikkö järjesti Nordic+-maiden evaluointipäälliköiden kokouksen Helsingissä.

Tekoälyn soveltaminen ja Suomen kokemukset kiinnostavat maailmalla

OpenEval-tekoälytyökalun julkaiseminen herätti laajaa kansainvälistä kiinnostusta. Evaluointiyksikkö järjesti syyskuussa englanninkielisen webinaarin, johon ilmoittautui noin 400 toimijaa. Osallistujiin lukeutui niin kotimaisia kuin ulkomaisiakin sidosryhmiä, kuten monenkeskisten organisaatioiden, kansalaisjärjestöjen, yksityisen ja julkisen sektorin ja akateemisen maailman toimijoita. Työkalun esittelyn lisäksi osallistujille esitettiin kysymys, mikä OpenEvalin kaltaisten tekoälyä hyödyntävien työkalujen hyöty voisi olla. Vastaukset muodostivat sanapilven, josta nousi monia kehitysevaluoinnin yksikönkin tunnistamia hyötyjä ja käyttökohteita.

Työkalua esiteltiin Nordic+ evaluointipäälliköiden kokouksen yhteydessä Helsingissä toukokuussa. Kehitysevaluoinnin yksikkö kutsuttiin puhumaan myös useisiin kansainvälisiin webinaareihin ja työryhmiin tekoälyn hyödyntämisestä ja OpenEvalista. Syyskuussa työkalua esiteltiin muun muassa OECD:n AI-työryhmässä ja Nordic-evaluointityöryhmässä, lokakuussa Irlannin evaluointitoimen järjestämässä paneelissa ja joulukuussa YK:n evaluointiryhmän UNEG:n webinaarissa. Lisäksi eri

maiden kuten Britannian, Saksan ja Sveitsin evaluointitoimet ovat osoittaneet kiinnostusta Suomen ulkoministeriön evaluointiyksikköä kohtaan kansainvälisenä edelläkävijänä ja ovat olleet aktiivisesti yhteydessä omia vastaavia työkaluja kehittäessään. Lisäksi monenkeskiset toimijat, kuten OECD:n Evalnet, monenkeskisen yhteistyön arvioinnin verkosto MOPAN ja eräät YK-järjestöt, jotka parhaillaan kehittävät omia sovelluksiaan, ovat olleet kiinnostuneita OpenEval-työkalusta. Työkalun opit koostettiin OECD:n julkaisuun: [Using AI to make the most of evaluation evidence in Finland.](#)

Yhteistyö MOPAN-verkoston kanssa

Kehitysevaluoinnin yksikkö on osallistunut MOPAN-verkoston (Multilateral Performance Network) teknisen työryhmän työhön, jossa on valmisteltu MOPAN:n uutta metodologiaa, MOPAN 4, joka vuoden 2026 alusta korvaa monenkeskisten toimijoiden arvioinneissa edellisen metodologisen kehyksen MOPAN 3.1:n. MOPAN 4 perustuu systeemiajatteluun. Päivitetty metodologia sisältää täsmennetyn muutosmallin, tuo mukaan toimintaympäristön analyysin ja uudistaa indikaattorikehyksen, jotta se kuvaisi paremmin monimutkaista toimintaympäristöä, nykyisiä realiteetteja ja haasteita sekä organisaatioiden työn tuloksellisuutta. MOPAN 4 hyväksyttiin virallisesti toukokuussa 2025 pidetyssä ohjausryhmän kokouksessa.

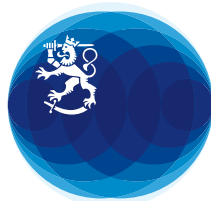
Liite 1: Keskitetyt evaluoinnit vuosina 2019–2025

- Yhteisevaluointi: Joint Nordic evaluation of contributions to trust funds. (Publication forthcoming).
- Yhteisevaluointi: Strategic Joint Evaluation of the International Development and Humanitarian Assistance Response to the COVID-19 Pandemic (2025): [Linkki raporttiin](#)
- Digital and Development – Review of efforts of Finland’s development policy and cooperation in accelerating inclusive digitalisation (2025): [Linkki raporttiin](#)
- Synteesi Naisten ja tyttöjen oikeudet (2025)
- Maaohjelmien meta-analyysi (2024): [Linkki raporttiin](#)
- Suomen tuki kansallisen tulopohjan vahvistamiseksi kehitysmaissa (2023): [Linkki raporttiin](#)
- Suomen kehitysyhteistyö opetussektorilla (2023): [Linkki raporttiin](#)
- Ihmisoikeusperustaisuus Suomen kehityspolitiikassa ja -yhteistyössä (2023): [Linkki raporttiin](#)
- Suomen kansainvälinen ilmastorahoitus 2016–2022 (2023): [Linkki raporttiin](#)
- Arviointi ulkoministeriön kehitysviestinnästä globaalien kriisien ja vastakkainasettelun kärjistämän keskustelun ristitulella (2023): [Linkki raporttiin](#)
- Tarkastelu UM:n tuesta kansainvälisissä rekrytoinneissa (2023): [Linkki raporttiin](#)
- Tarkastelu keskitettyjen evaluointien käytöstä ja hyödyllisyydestä (2023): [Linkki raporttiin](#)
- The System-Wide Evaluation of the United Nations Development System Socio-Economic Response to COVID-19 (2022): [Linkki raporttiin](#)
- Evaluation of the Finnish Development Policy Influencing in the European Union (2022): [Linkki raporttiin](#)
- From Reactivity to Resilience. Assessment of the Response of Finnish Development Policy and Cooperation to the Covid-19 Pandemic (2022): [Linkki raporttiin](#)
- Catalysing Change. Evaluation on Finland’s Humanitarian Assistance 2016–2022 (2022): [Linkki raporttiin](#)
- Metaevaluation of project and programme evaluations in 2017–2020 (2022): [Linkki raporttiin](#)
- Water as an Entry Point for Peace Mediation. Evaluation on Finnish Water Diplomacy (2021): [Linkki raporttiin](#)
- Evaluation on the Transition Process of Finnish-Vietnamese Cooperation in 2008–2020 (2021): [Linkki raporttiin](#)
- Evaluation on Development Cooperation carried out by the Department for Russia, Eastern Europe and Central Asia, including the Wider Europe Initiative (WEI) (2021): [Linkki raporttiin](#)
- Evaluation of Economic Development, Job Creation and Livelihoods (2021): [Linkki raporttiin](#)
- Evaluation of Finnish Development Policy Influencing Activities in Multilateral Organisations (2020): [Linkki raporttiin](#)
- Adapting for Change: Country Strategy Approach in Fragile Contexts (2020): [Linkki raporttiin](#)
- Developmental Evaluation of Business with Impact (BEAM) Programme (2019): [Linkki raporttiin](#)

- How do we Learn, Manage and Make Decisions in Finland's Development Policy and Cooperation (2019): [Linkki raporttiin](#)
- Joint Nordic Organizational Assessment of the Nordic Development Fund (2019): [Linkki raporttiin](#)
- Evaluation on Forced Displacement and Finnish Development Policy (2019): [Linkki raporttiin](#)

**KEHITYSEVALUOINNIN
VUOSIRAPORTTI
2025**

**Ulkoministeriö
Utrikesministeriet**